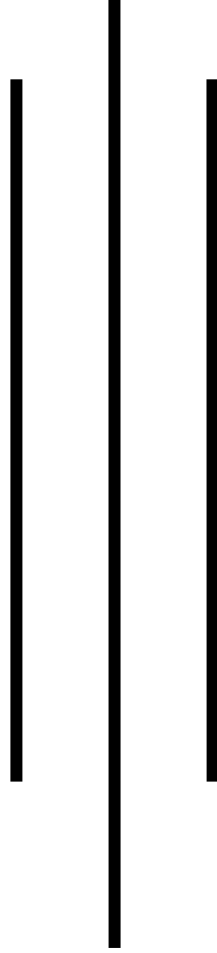

मोहन्याल गाउँपालिका

खिमडी, कैलाली
सुदुरपश्चिम प्रदेश

छैठौँगाउँसभा अधिवेशनमा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम

गाउँ सभामा पेश भएको मिति : २०७७/०३/१०
आ.व. : २०७७/०७८

मोहन्याल गाउँपालिका

छैठौं गाउँसभा अधिवेशनमा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को नीति तथा कार्यक्रम

स्वास्थ्य, शिक्षा, रोजगार र कृषिमा आधुनिकिकरण !
विकासका लागि पुर्वाधार र पर्यटनमा सहजिकरण!!

गाउँसभा बैठकका अध्यक्ष ज्यू,
सभाका सचिवज्यू,
सभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु,
गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरु,
पत्रकार मित्रहरु,

शुभारम्भमा सुदूरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गत कैलाली जिल्लाको उत्तर पूर्वी तर्फ रहेको मोहन्याल गाउँपालिकाको प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाले भरिपुर्ण हरियाली चुरे क्षेत्र **मोहन्याल गाउँपालिकाको** सम्मानित छैठौं गाउँसभा अधिवेशनको शोभा बढाउन उपस्थित यहाँहरु सम्पूर्णलाई हार्दिकताका साथ स्वागत ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

मोहन्याल गाउँपालिकाको ऐतिहासिक छैठौं गाउँसभाको अधिवेशनसम्म आईपुग्दा विगतका गाउँसभाहरुद्वारा पारित नीति, कार्यक्रम, योजना तथा बजेटलाई कार्यान्वयन गरेर गाउँपालिकाको समृद्धिको जनआकांक्षा पुरा गर्नका निम्ति जनादेश प्राप्त गरेको स्वर्णिमऐतिहासिक दिनदेखि आज सम्मानित छैठौं गाउँसभा अधिवेशनमा उपस्थित भएको यो महत्वपूर्ण घडीसम्ममा विकास र सकारात्मक परिवर्तनको गतिलाई अतुलनिय योगदान पुर्याउनुहुने गाउँसभाका सबै सदस्य ज्यूहरुप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

यस अवसरमा विभिन्न कालखण्डमा राष्ट्रिय स्वाधिनता र स्वाभिमानको लडाईं, राजनितिक, सामाजिक एवं आर्थिक परिवर्तनको लडाईं तथा समानता र सामाजिक न्यायको लडाईंमा आफ्नो अमूल्य जीवनको बलिदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली र घाईते अपाङ्ग बेपत्ता तथा जनआन्दोलनका घाईते नागरिकहरुप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु ।

अध्यक्ष महोदय,

विगतका गाउँसभामा मैले प्रस्तुत गरेका विकासका योजनाहरु लाई मुर्तरुप दिनका लागि गाउँवासी जनताको एकदमै प्रशंसनीय सहभागितालाई जिवन्त स्मरण गरिरहनेछु । स्थानिय तहको निर्वाचन अन्तर्गत मोहन्याल गाउँपालिकामा जनताको ठुलो विश्वासबाट निर्वाचित भई पदभार समालेको चौथो वर्षमा प्रवेश गर्दा गाउँवासीले दिएको अपार माया रममताबाट प्रेरित भई यो गाउँपालिकालाई एकिकृत दिगो विकासको बाटोमा अधि बढाई गाउँको विकासलाई समृद्धि तर्फ अधि बढाउन आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत गर्नपाउँदा एकदमै खुशी महशुस भएको छ ।

। अघिल्लो वर्ष पारित गरिएको नीति तथा कार्यक्रमलाई मूर्त रूप दिनको लागि मोहन्याल गाउँपालिकाको नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरु लाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नुहुने सिंगो जनप्रतिनिधिको टिम, कर्मचारी संयन्त्र स्थानीय राजनीतिक दल, बुद्धिजिवी, नागरिक समाज र आमसंचार माध्यमको भूमिका अझ अनुगमनलाई मूख्य आधारबनाई कार्यान्वयन गर्नका लागि मोहन्याल सरकारले दुरदृष्टिका साथ अगाडी बढ्ने लक्ष्य लिएको छ ।

विश्व महामारीको रूपमा फैलिएको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) कारण देश यतिका दिनसम्म पुरै लकडाउन हुँदा मोहन्याल गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ को योजना तथा कार्यक्रमको

प्रभावकारी कार्यान्वयनमा ठुलो चुनौति सृजना भएको छ । यस्तो संकटपूर्ण अवस्थाबाट गुज्रिरहेको आजको यो समयमा विकासको गतिलाई निरन्तरता दिनु हाम्रा सामु एक अर्को चुनौति रहेको छ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्रस्वच्छ, खानेपानी, फोहोरमैला व्यवस्थापन, कृषिमा आधुनिकिकरण, पर्यटकिय क्षेत्रको विकास, उर्जा आपूर्ति, सूचना प्रविधि, सिचाई, पुल, उच्च स्तरिय सडक निर्माण, विद्युत, शिक्षा, यातायात, नदी कटान व्यवस्थापन, साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण लगायत महिला, दलित, अपांग, बालबालिका, जनजाति, जेष्ठ नागरिक, मधेशी, मुस्लिम र युवा लक्षित कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्न र विकासका योजनाहरूलाई एकिकृत योजनाका साथ सम्बोधन गरी अगाडि बढने योजना बनाएको छ ।

मोहन्याल गाउँपालिकाले गाउँपालिकालाई सर्वाङ्गीण दिगो विकास र समृद्धिको मार्गमा द्रुत गतिमा अघि बढाउन अनेकतामा एकताको सुत्रमा गोलबन्धित भई आ-आफ्नो भूमिका र स्थानबाट सहयोग गरिदिनुहुन सम्पूर्ण गाउँबासीहरूमा हार्दिक अपिल गर्दै गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको समिक्षा तथा आगामी आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रमहरू यस गरिमामय गाँउ सभामा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

अध्यक्ष महोदय,

सर्वप्रथम म आर्थिक आर्थिक वर्ष २०७६/०७७मा प्रस्तावित योजना तथा कार्यक्रमको सारसंक्षेप प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

१ मोहन्याल गा.पा अर्न्तगत पर्ने वडा नं २,३,४,६ र ७ मा पर्ने सडकहरू कालोपत्रे गर्ने योजना अनुरूप क्रमागत बजेटमा समावेश गर्दै काम सञ्चालन भइरहेको र यो वर्ष अन्तीम चरणमा पुगेको छ ।

२ मोहन्याल गा.पा अर्न्तगत पर्ने वडा नं ५ राजीपुर, बालुवागडा ,कटौजे खनीयाताल साथै तालबन्द कटौजे, पाल्सा र बिरखेतमा नया मोटरबाटो निर्माण कार्यको ट्रयाक खोल्ने काम शुरु भएको छ ।

३ वडा नं ३ को फलेबिसौनामा क्रमागत रूपमासञ्चालन भइराखेको खानेपानी योजना यही वर्ष सम्पन्न गरिनेछ ।

४मोहन्याल गाउँपालिका अर्न्तगत वडा १, २, ३ र ७ नं. मा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र निर्माण कार्य यसै आ. व. मा सम्पन्न गरिने छ ।

५. मोहन्याल गा पा. वडा नं. ४ मा पर्ने भृकुटी मा वि खिमडीको ६ कोठे भवन र मोहन्याल आ.वि. खलुबलु को ५ कोठे भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरण पुगेको छ ।

६ मोहन्याल गा.पा. वडा नं. ६ स्थित सोल्टामा निर्माणाधिन जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रको भवन निर्माण कार्य यसै आर्थिक वर्ष सम्पन्न गरिनेछ ।

७. मोहन्याल गा.पा. वडा नं. ६ को वडा कार्यालय भवनको निर्माण कार्य यसै आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।

८. मोहन्याल गा.पा. वडा नं. ३ को राजिरेक्चादेखि राज्जामलेखासम्म जोड्ने मोटर बाटो निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । यसै आर्थिक वर्षभित्र सम्पन्न गरिनेछ ।

९. चिरकट्टे खलुबलु कटौजे मोटर बाटो निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । चालु आर्थिक वर्षभित्रै उक्त निर्माण कार्य सम्पन्न गरिनेछ ।

१०.अध्यक्ष कृषि आधुनिकिकरण कार्यक्रम प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न भएको छ ।

११.मोहन्याल गा.पा. वडा नं. ४ पटेनी पौमागडा लिफ्ट सिचाई आयोजना निर्माण कार्य सुचारु भएको छ ।

१२. वडालाई दिएको सिलिडका आयोजनाहरू यसै आर्थिक वर्षभित्र प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न भएका छन् ।

१३. राजकाडा , सुगरखाल , चोसेकाडा हुदै बिरखेत सम्म मोटरबाटो निर्माण कार्यको थालनी गरिएको छ ।

१४. विषयगत शाखा अर्न्तगत कृषि, पशु, शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका विभिन्न कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएका छन् ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट निर्माणका आधारहरु यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट निर्माणका आधारहरु :

- १ नेपालको संविधान,
- २ संघिय सरकारले अंगिकार गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरु,
- ३ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानिय तहको कार्य वित्तिय नीतिहरु,
- ४ स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था,
- ५ प्रदेश सरकारबाट प्राप्त बजेट सिलिड,
- ६ टोलबस्ती तथा वडा भेलाबाट प्राथमिकिकरण गरी आएका योजनाहरु,
- ७ विषयगत समितिको बैठकबाट आएका महत्वपूर्ण नीतिगत विषयहरु,
- ८ राजश्व परामर्श समितिको बैठकका निर्णयहरु,
- ९ हालसम्मका गाँउसभाहरुले पारित गरेका निर्णयहरु,
- १० अन्तर सहकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- ११ बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४,
- १२ स्थानीय स्रोत साधन,
- १३ विकासका अन्तरसम्बन्धित विषयहरु ।

यस संगै आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा कार्यान्वयन हुने वार्षिक नीतिहरु यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

विकास कार्यक्रमका नीतिहरु

- १ मोहन्याल गाँउपालिकाका नागरिकलाई सहज, सरल, सुविधाजनक र पारदर्शी ढङ्गबाट सेवा प्रवाह गर्दै जनमुखी सेवाको अनुभुती गराईने छ ।
- २ आर्थिक समृद्धि र विकासका विशेष जोड दिईने छ ।
- ३ सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक र राजनितिक रूपमा पछाडी परेका, राजी, मगर लगायतका विपन्न घरपरिवार, अनाथ, असहाय, दलित, महिला, अपाङ्ग, सडक वालवालिका, एकल महिला, एच आइ भि संक्रमित तथा श्रमिक वर्ग समुदायहरुलाई प्राथमिकतामा राखी लक्षित वर्गलाई आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४ गाँउपालिकाको काम कारवाहीमा विधिको शासन स्थापित गर्दै जनताको सेवामा पारदर्शिता, जवाफदेहिता, इमान्दारिता, आर्थिक सुशासन तथा सामाजिक न्यायको सिद्धान्तलाई अंगिकार गरिनेछ ।
- ५ जनताको जीवनस्तर माथी उकास्न स्थानीय ज्ञान, सीप, क्षमता र स्रोत साधनलाई बढवा दिई कृषिलाई आधुनिकीकरण गरी व्यवसायमुखी बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- ६ गाँउपालिकालाई भ्रष्टाचारमुक्त बनाउन शून्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ७ गाँउपालिकाका वडाहरूको कार्य संचालनका लागि नियमित प्रकृतिका गर्नु पर्ने चालु खर्चहरूको मासिक सिमा सहित वार्षिक सिलिङ्ग निर्धारण गरिने छ ।
- ८ युवा बेरोजगारहरूका लागि रोजगारमुखी कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- ९ **अध्यक्ष कृषि आधुनिकिकरण**कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ ।
- १० गाँउपालिकाको राजश्व संकलन सुदृढीकरण कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउदै लगिनेछ ।
- ११ सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, आन्तरिक लेखापरीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरूको माध्यमबाट पारदर्शिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- १२ गाँउपालिकामा आवश्यक ऐन, नियम, नियमावली, कार्यविधिहरू निर्माण गरी स्थानीय सरकारका काम, कर्तव्य र अधिकारहरूलाई थप मजबुत बनाईनेछ ।
- १३ मोहन्याल गाँउपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७६/०७७मा संचालित केहि अधुरा योजनाहरूलाई क्रमागत योजनामा समावेश गरि आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा पनि निरन्तरता दिईनेछ ।
- १४ योजनाको सम्भौता नगरी योजना कार्यन्वयन गरेको पाईएमा वा सम्भौता अनुसारको योजना संचालन हुन नसकेमा योजना स्वतः रद्द गरिने छ ।
- १५ सामुदायिक वनहरूलाई आय आर्जन तथा उत्पादनमुखी बनाईनेछ ।
- १६ एउटै व्यक्ति अलग अलग उपभोक्ता समितिको अध्यक्ष तथा पदाधिकारी हुन नपाउने र उपभोक्ता समिति गठन गर्दा निर्माण व्यवसायी, वहालवाला स्थायी कर्मचारी, जनप्रतिनिधीहरूलाई उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीमा राख्न नपाउने व्यवस्था कडाइका साथ लागु गरिनेछ ।
- १७ राजकाडा , सुगरखाल , चोसेकाडा हुदै विरखेत र चिसापानी , सोल्टा, ताम्चा ,कोल्टडी हुदै खिमडीसम्म मोटरबाटो निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- १८ कुनै पनि योजना हरुको DPR ,लागत स्टिमेट बिना योजनाहरू कार्यन्वयन गरीने छैन ।
- १९ टेन्डरमा गएका सम्पूर्ण बहुवर्षिययोजनाहरूको आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरीने छ ।
- २० भौतिक पूर्वाधारको कामलाई प्रभावकारि बनाउनको लागि मानव संसाधन तथा सामाग्रिहरूको थप ब्याबस्थापन गरिने छ ।
- २१ **प्रत्यक जनताको घर उपाध्यक्षको नजर**, कार्यक्रम लागु गरि पूर्णरुपमा खरको छाना मुक्त गरि टिन र उज्यालो गाउपालिका बनाउनसोलार बितरण गर्न प्रदेश र केन्द्र सरकार संग समन्वय गरिने छ ।
- २२ जल उपयोग गरुयोजना अर्न्तगत कार्यान्वयन गरिने सम्पूर्ण खानेपानि तथा सरसफाई योजानाहरूमा साभेदारि गरिने छ ।
- २३ एकिकृत बस्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्न संघिय सरकारसँग माग गरिने छ ।
- २४ सुगम मानियको कैलाली जिल्लाको दुर्गम यो गाउपालिका कुनै पनि यातायात सञ्जाल संग नजोडिएको, पहाडि क्षेत्र भएकोले यस गाउपालिका लाई अति दुर्गम क्षेत्र घोषणा गर्ने भनि जिल्ला प्राविधिक समितिले समेत सिफारिस गरि पठाएको तिन वर्ष भइसक्दा पनि केन्द्रले ध्यान नदिएको कारण यसलाइ बिकट क्षेत्र घोषणा गरि विषेश कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने भनि केन्द्रमा अनुरोध गरिने छ ।
- २५ विषयगत शाखा अर्न्तर्गत कृषि, पशु, शिक्षा, स्वास्थ्य, भौतिक पूर्वाधार लगायत सम्पूर्ण शाखाको कामलाइ प्रभावकारि रुपमा सञ्चालन तथा ब्याबस्थापन गर्नको लागि विधुतिय हाजिरिको ब्याबस्था मिलार्ने छ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को वार्षिक बजेटमा समेटिने गरी विषयगत क्षेत्र अर्न्तगतका नीति तथा कार्यक्रमहरु यस छैठौं नगरसभामा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु ।

क. आर्थिक विकास क्षेत्र

कृषि विकास तर्फका कार्यक्रमहरु :

- १ किसानहरुको हितलाई मध्यनजर गरी अवधारणालाई प्राथमिकतामा राखी धान, कोषे बालि, मकै खेति, बेमौसमि तरकारी खेति लगायतका कार्यक्रमका लागि कृषि प्राविधिक, विउ, विजन, जोताई तथा किटनाशक औषधिहरुमा विशेष अनुदान लागु गरिने छ ।
- २ गाउ सभाबाट स्वीकृत अध्यक्ष कृषि आधुनिकिकरण परियोजनालाई अभियानको रुपमा यस आ.व.मा पनि निरन्तरता दिईनेछ ।
- ३ गरिविको रेखामुनि रहेका गाउपालिकाबासीलाई आवश्यक विउ विजन तथा जैविक मलको विशेष व्यवस्थापन गरि कृषीपेशामा आकर्षित गरिनेछ ।
- ४ कृषिमा आधुनिकिकरण तथा बैज्ञानीकीकरणलाई जोड दिनका लागि उन्नत किसिमका विउ विजन तथा कृषि परामर्श सेवाकेन्द्रको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- ५ गाउपालिका क्षेत्र भित्र रहेका खाली बाँभो जमिनमा कृषि खेति गर्नका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- ६ फलफुल विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढंगबाट संचालनमा ल्याई अनिवार्य एक घर ८० फलफुल बिरुवा उत्पादन कार्यक्रम निरन्तरता दिई पकेट क्षेत्रको रुपमा लागु गरिनेछ ।
- ७ गाउपालिका क्षेत्रभित्र कृषि उत्पादन भुमिको पहिचानका लागि माटो परिक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ८ कृषिमा आधुनिकिकरण गर्न अविार्यरुपमा रहेको सिचाई उपलब्धताको लागि साना, मझौला तथा ठूला सिचाई योजना सञ्चालन मार्फत कार्यन्वयन गरिने छ । सिचाई सम्बन्धि कार्यको लागि अध्यक्ष पूर्ण सिचाई युक्त गाउपालिका २०७५/७६ देखि २०७९/८० लाई कृषि कार्य सित तादम्यता गरिनेछ ।
- ९ कृषि तथा पशुलाई व्यवसायिमुखी बनाउन तीन महिने कृषि तालिम संचालन गरिनेछ ।
- १० पुराना पकेट कार्यक्रमको निरन्तरता तथा नयाँ पकेट स्थापना गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।
- ११ व्यवसायी कृषकहरुलाई कृषक अवलोकन भ्रमण कार्यक्रम गरिनेछ ।
- १२ गाउपालिका क्षेत्रभित्रका किसानहरुको पहिचान गरी उत्कृष्ट कृषक सम्मान कार्यक्रमको आयोजना गरिनेछ ।
- १३ निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीमा सुधार गरी कृषीलाई आधुनिकिकरण र ब्यावसायीकरण गर्ने निती अबलम्बन गरिने छ ।

पशु विकास तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- १४ पशु नश्ल सुधार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी संचालन गर्न वडागत रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- १५ पशु विकास अनुदान कार्यक्रममा सञ्चालन गरिनेछ ।
- १६ पशुपालन ब्यावसायलाई ब्यावसायीकरण गर्नुका साथै पशु विमा कार्यक्रमका लागि सम्बन्धित निकाय संग समन्वय गरिने छ ।
- १७ पशु उपचार सेवालाई स्थानीय स्तरमा विस्तार बनाई सहज, सरल र सवैको पहुँच कायम गरिनेछ ।

- १८ निःशुल्क पशु बन्ध्याकरण कार्यक्रमलाई अभियानका रूपमा शुरु गरिनेछ ।
- १९ लक्षित वर्गको जीवनस्तर सुधार गर्न आय आर्जनका कार्यलाई प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनेछ ।
- २० व्यवसायिक पशु पालन कृषकहरूका लागि गोठ तथा खोर सुधार कार्यक्रम ल्याईने छ ।
- २१ पशुहरूको उत्पादकत्व क्षमता अभिवृद्धि गर्न कृषक समूह, समिति, फर्ममा घाँसे विकासका कार्यक्रमहरू लागु गरिने छ ।
- २२ व्यवसायिक रूपमा दर्ता भई सञ्चालन भएका पशु फर्म तथा व्यवसायिहरूलाई प्रोत्साहन स्वरूप पशु विमा कार्यक्रम तथा नगद अनुदानका रूपमा जग्गा भाडा उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई यस आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिईनेछ ।
- २३ पशु खोप कार्यक्रमलाई जोड दिईनेछ ।

सहकारी तथा गरिबी निवारण तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरू :

- २४ नागरिकहरूलाई उत्पादन कार्य र आयआर्जनमा सहभागी बनाउन परम्परागत ज्ञान तथा सिपमा आधारित स्थानीय कुटिर उद्योग, लघु उद्यम, साना सेवा वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न वित्तीय संस्थासंगको समन्वयमा सरल र विनाधितो ऋणको व्यवस्थाका लागि पहल गरिने छ ।
- २५ गाउँपालिका भित्रका सहकारी र वित्तीय संस्थालाई उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानीको लागि प्रोत्साहन गर्ने नीति अबलम्बन गरीने छ ।
- २६ सहकारी आर्यआर्जन कार्यक्रमलाई र कृषि सहकारीहरू संग सहकार्यमा विशेष जोड दिइने छ ।
- २७ हरेक सहकारीको लेखा प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक तालिम प्रदान गरी नियमन तथा अनुगमनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २८ सहकारीलाई गरिबी निवारण, रोजगारी सृजना र आर्थिक वृद्धिको मेरुडण्डको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- २९ पर्यटन बोर्ड गठन गरि गुरु योजना तयार गरि पर्यटन पर्वद्वन गरिनेछ ।
- ३० पर्यटन पर्वद्वन तथा पर्यटकीय हब विकासकालागि कर्णाली पितमारि देखि खिमडी सम्म जलयातायात सञ्चालनका लागि जेट मोटर बोट खरिद गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गर्नेछु ।
- ३१ चिसापानि पितमारि गौतमबुद्ध मुर्ति स्थापना गर्नुका साथै पितमारि पिकनिक स्पोर्ट तयार गर्नका लागि आवश्यक बजेटको प्रबन्ध गर्नेछु ।
- ३२ संस्कृतिको जगेर्ना तथा संरक्षण गर्न मगर तथा राजि समुदायका लागि होम-स्टेस्थापनाको लागि आवश्यक बजेट प्रबन्ध गरेकोछु ।
- ३३ पुरातत्व तथा कला संस्कृतिको जगेर्ना, शौचालय, खानेपानी लगायतका पूर्वाधार, पर्यटन मार्ग निर्माण गरी पर्यटन गन्तव्यको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- ३४ गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका विभिन्न मठ मन्दिर, चर्च, सत्संग भवन, लगायतका धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा कार्यक्रममा जोड दिइने छ ।
- ३५ राजकाडाँ पर्यटकिय स्थलमा भ्यूटावर निर्माणमा विशेष जोड दिईनेछ ।
- ३६ त्रिवेणी धाम, मालिका मन्दिर, मोहन्याल मन्दिर को स्तरोउन्नतीका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

उद्योग तथा वाणिज्य तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरू :

- ३७ स्थानीय स्तरमा पाउरोटी, चाउमिन, हौजियारी सिलाई कटाई ,हातेकडाई, वुनाई,मैनवत्ति निर्माण,जस्ता साना, घरेलु तथा लघु उद्यमीहरूका लागि उत्पादनमुलक क्षेत्रमा प्रोत्साहन गर्न विशेष सहुलियत दिने नीति अबलम्बन गरीने छ ।

३८ गाँउ क्षेत्रमा संचालित उद्योग तथा व्यवसायीक फर्म, दर्ता नविकरण कार्य लाई व्यवस्थित गर्ने नीति अवलम्बन गरीने छ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र :

शिक्षा विकास तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- १ स्थानिय पाठ्यक्रम निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।
- २ यसै आर्थिक वर्षभित्र गाउशिक्षा योजना निर्माण गरी शिक्षामा गुणस्तर कायम गरिनेछ ।।
- ३ विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरुलाई शिक्षाको पहुँचमा अनिवार्य गरिनेछ ।
- ४ गाउपालिका क्षेत्रभित्रका अनाथ/असहाय बालबालिकाहरुको पहिचान गरि अध्ययन अध्यापनको व्यवस्थापनका लागि यसै वर्षदखि पहल गरिनेछ ।
- ५ यसै आर्थिक वर्षभित्र साक्षर गाँउपालिका घोषणा गरिनेछ । यसका लागि आवश्यक बजेटको समेतको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ६ शैक्षिक सुचाङ्क, सिकाई उपलब्धी, शैक्षिक गुणस्तर, प्रशासनिक दक्षता, पारदर्शि लेखा प्रणाली समेतका आधारमा उत्कृष्ट विद्यालयहरुलाई पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ, मापदण्ड एवं गुणस्तरमा कमजोर विद्यालयहरुलाई गुणस्तर सुधारका लागि कडा नियमन गरिने छ ।
- ७ गाँउपालिका क्षेत्र भित्रका सामुदायिक विद्यालयमा दलित, विपन्न, गरिबी, अपाङ्ग, असहाय तथा जनयुद्ध, जनआन्दोलनमा घाईते, वेपत्ता तथा शहिद परिवारका जेहेन्दार विद्यार्थीहरु तथा उच्च शिक्षाको अध्ययनमा रहेका विद्यार्थीलाई केन्द्रित गरि **अध्यक्ष छात्रवृत्ति पुरस्कारको** कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ८ गाउपालिका क्षेत्रभित्र उपयुक्त ठाउँको पहिचान गरि **सामुदायिक पुस्तकालय र ई लाईवेरीको** स्थापना गर्न पहल गरिनेछ ।
- ९ पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार नभएका सामुदायिक विद्यालयहरुलाई प्राथमिकताको आधारमा भौतिक रुपमा सुदृढिकरण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।
- १० शिक्षा दिवसको महत्वपूर्ण अवसरमा शैक्षिक जगतमा उल्लेखनिय योगदान पुर्याएका शिक्षक, कर्मचारी तथा वार्षिक रुपमा उत्कृष्ट सिकाई उपलब्धि हासिल गर्ने विद्यालयलाई गाँउपालिकाद्वारा सम्मानित गरिने कार्यक्रलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ११ सम्भावता अध्ययन गरि कृषि क्यापस संचालन गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
- १२ वैज्ञानिक नक्सांकनका तथा आवश्यकताका आधारमा विद्यालयहरुको स्थापना, विस्तार र समायोजन (तहमिलान र मर्ज) गरिनेछ ।
- १३ स्थानिय स्रोत शिक्षक र बालविकासमा अध्यापनरतलाई एकमुष्ठ प्रदान गरिदै आएको रकमलाई निरन्तरता दिदै अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन को मापदण्ड अनुसार ब्यावस्था गरिने छ ।
- १४ गाउ शिक्षा योजना निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १५ सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थी र शिक्षक अनुपात मिल्ने गरि अपुग शिक्षक दरबन्दी थप गर्न सम्बन्धित केन्द्रिय निकायमा पहल गरिनेछ ।
- १६ शिक्षकलाई पेशागत काममा बढी केन्द्रित हुन अभिप्रेरित गरिनेछ ।
- १७ विद्यार्थीको हातमा पाठ्यपुस्तक र शिक्षकको हातमा पाठ्यक्रमकार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागु गरिनेछ ।
- १८ एक विद्यालय एक स्थायी दरबन्दीको व्यवस्थापन गरिने छ ।

- १९ विद्यालयहरुमा सोलार सहित इन्टरनेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- २० प्राविधिक धारको शैक्षिक गुणस्तर, स्तर उन्नतिको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- २१ आधारभुत तह विज्ञान प्रयोगशाला र माध्यामिक तह छात्रवृत्ती कार्यक्रम लागु गरिने छ ।

खेलकुद विकास तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- २२ गाँउपालिका स्तरिय अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष कप खेलकुद कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २३ सामुदायिक विद्यालयहरुमा खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलापहरु अनिवार्य रुपमा संचालन गर्न लगाइने छ ।
- २४ वडा स्तरिय खेलकुद कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- २५ गाउपालिका स्तरिय खेलकुद समिति बनाइने छ ।

स्वास्थ्य विकास तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- २६ विश्वव्यापी फैलिएको कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) को नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि विपद व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २७ कोरोना भाईरस (कोभिड-१९) बाट गाँउबासी जनतालाई सुरक्षित बनाउन अन्य स्थानीय पालिकाहरूसंग समन्वय गरी पि सि आर मेसन को व्यवस्थागर्न आवश्यक पहलकदमी गरिनेछ ।
- २८ एम्बुलेन्स सेवालाई प्रभावकारी ढंगबाट सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- २९ गर्भवती तथा सुत्केरी महिलाहरुलाई पोषण सहित आवश्यक सम्पूर्ण सेवा निःशुल्क र सहज ढंगले उपलब्ध गराइनेछ ।
- ३० लागुपदार्थ तथा बालदुर्व्यसनिमा फसेका युवाहरुका लागि मनोविमर्श कार्यक्रम मार्फत जनचेतना जगाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- ३१ HIV संक्रमितहरुका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमका साथै ART Center सञ्चालन गरि औषधी सहज उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिने छ ।
- ३२ गाउपालिका सबै वडाहरुमा स्वास्थ्य इकाइहरुको स्थापनाकालागि सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गरिनेछ ।
- ३३ स्थानिय निकायमा सुगरखाल स्वास्थ्य चौकीलाई स्तरउन्नति गरि १५ शैयाको अस्पताल बनाइनेछ ।
- ३४ नियमित रुपमा एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरि गर्भवती महिलाहरुलाई स्वास्थ्य केन्द्रसम्म ल्याउन लैजान निशुल्क व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३५ अति गरिब परिवारलाई स्वास्थ्य विमा Health Insurence गर्ने कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यान्वयनकालागि विशेष कार्यक्रम लागु गरिनेछ ।
- ३६ खोपकेन्द्र तथा गाउघर क्लिनिकहरुमा आवश्यक फर्निचर तथा उपकरणहरु उपलब्ध गराइ गुणस्तरिय सेवा प्रदान गरिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३७ समुदायको स्वास्थ्य समस्या र भौगोलिक विकटतालाई मध्य नजर गरि अर्ध वार्षिक रुपमा स्वास्थ्य शिविरहरु संचालन गरिने छ ।
- ३८ मोहन्याल ७ज्योतिनगर माल्चानामा स्वास्थ्य ईकाइ स्थापना गरिने छ ।

संस्कृति विकास तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- ३९ यस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र विभिन्न सांस्कृतिक पहिचानहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न (सुदुरपश्चिमेली लोक देउडा, हुड्के नाच, भुवो नाच साथै मारुनी र गर्रा नाच) लगायतका संस्कृतिको जर्गेना गर्न विभिन्न पञ्चे बाजा तथा आवश्यक संस्कृतिको संरक्षणका कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- ४० नारीको महानपर्व हरितालीका तिजको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका स्थानीय पर्वका रुपमा मनाइने छ ।
- ४१ हिन्दुको महानचाड वडादशैको संरक्षण र विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- ४२ संविधान दिवस, महिला दिवस जस्ता दिवसहरु विशेष महत्वका साथ मनाइनेछन ।
- ४३ मगर जातिको कला संस्कृतिको जर्गेना तथा संरक्षणका कार्यक्रमका लागि जोड दिईने

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु:

- ४४ कोरोना भाईरसबाट प्रभावित भई वैदेशिक रोजगारबाट घर फर्किएका बेरोजगार नागरिकहरुका लागि उत्पादनमुखी कार्यमा लगाई रोजगारी सृजना गर्ने ।
- ४५ गरिवि न्यूनिकरण तथा बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई रोजगार बनाउन मागमा आधारित सीपमूलक तालीमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ४६ महिला बेचबिखन, घरेलु हिंसा, लैंगिक हिंसा विरुद्ध विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छन ।
- ४७ दलित तथा विपन्न वर्गको जीवन स्तर उकास्नका लागि सशक्तिकरण उत्थानका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
- ४८ सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यलाई थप सहज, सरल र व्यवस्थित एवं पारदर्शी बनाउन वडा कार्यालय नजिक रहेका वित्तिय संस्था मार्फत भुक्तानी गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

खानेपानी पूर्वाधार तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- ४९ अधुरा खानेपानी आयोजनाहरुलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ५० एक घर एक धारा कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ ।
- ५१ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र संचालित खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत सम्भारका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- ५२ नेपाल सरकारको आगामीतीनवर्ष भित्र सबै जनतालाई आधारभूत स्तरको खानेपानी सुविधाउपलब्ध गराउने तथादिगो विकास लक्ष नं ६ बमोजिम सन् २०३० भित्रकुल जनसंख्याको ५० प्रतिशतलाई सुधारिएको खानेपानी सुविधाउपलब्ध गराउने लक्ष पूरा गर्न खानेपानी सरसफाइतथा स्वच्छता क्षेत्रको योजनातर्जुमा, बिद्यमानखानेपानी योजनाहरुको सञ्चालनतथामर्मत सम्भार व्यवस्थापन, हालसम्म सो सुविधापुगननसकेको क्षेत्रको पहिचान गरी समतामूलकतथा सहभागितात्मकपद्धतिअवलम्बन गरी समन्वयात्मकएवम् पारदर्शी पद्धतिअपनाई सेवाप्रदानगर्न गाउँपालिका स्तरमाखानेपानी, सरसफाइ स्वच्छता (वास) व्यवस्थापनबोर्ड स्थापना गरी सो मातहतवास युनिटमार्फत नयाँ योजनानिर्माणतथाविद्यमान योजनाहरुको मर्मत सम्भारको सेवाप्रवाहगर्ने व्यवस्थामिलाइने छ ।
- ५३ गाउँपालिकाले तयार गरेको जलउपयोग गुरुयोजनालाई समीक्षागर्दै विद्यमान सबै खाले खानेपानी, सिँचाई लगायतकाजलस्रोतसँग सम्बन्धित योजनाहरुको सञ्चालनतथाव्यवस्थापकीयअवस्थाअद्यावधिक

गरी सबै समितिहरूलाई जलस्रोत नियमावलीबमोजिमदर्ता एवम् अद्यावधिक र नवीकरणगर्ने व्यवस्थालाई गाउँपालिकास्तरमा सो क्षेत्रको सूचनाव्यवस्थापनप्रणाली स्थापनागरिनेछ ।

५४ महिलातथाकिशोरीहरूको आत्मसम्मानको रक्षागर्दै सुरक्षित र स्वच्छतरिकाले बाँचनपाउने अधिकारको सुनिश्चितता र महिनावारी भएको समयमाअपनाइने विभिन्नहानीकारक अभ्यासहरूको निर्मूल गरी महिला र किशोरीहरूको आत्मसम्मानको रक्षागर्न गाउँपालिकाउपाध्यक्षहरूको सम्मेलनले पारित गरेको मर्यादितमहिनावारी स्वच्छताव्यवस्थापनको धनगढीघोषणापत्रकार्यान्वयनको लागिआवश्यकव्यवस्थामिलाइनेछ ।

५५ नेपाल सरकारको पूर्ण सरसफाइनिर्देशिका २०७५ एवम् गाउँपालिकाको वि.सं २०८२ भित्रगाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाइयुक्तएवम् छाउगोठ मुक्तगाउँपालिकाघोषणागर्ने लक्ष्य बमोजिमगाउँपालिकाभित्रका समुदायलाई पूर्ण सरसफाइउन्मुखतथाविद्यालयहरूलाई तीनतारा पद्धतिमाविकास गर्न एवम् कोभिड १९ जस्तामहामारी र पानीजन्य रोगहरूबाटबचनवडातथा समुदायस्तरमापूर्ण सरसफाइअभियान सञ्चालनगरिनेछ । विभिन्नपानीजन्य रोगहरूबाटउत्पन्नहुन सक्ने महामारीहरूबाट सुरक्षित रहन स्रोत एवम् घरायसी स्तरमापानीको गुणस्तर परिक्षणको व्यवस्थामिलाइनेछ ।

५६ समुदायको पोषणतथाजीविकोपार्जनको अवस्थामा सुधार ल्याउनको लागिगाउँपालिकाभित्रका हरेक घरधुरीमा घरबारी स्थापनागर्दै सम्भाव्य क्षेत्रमाउत्पादनको पकेट क्षेत्र बिस्तार गर्ने र व्यवसायिक रुपमा समूहमार्फत बार्षिक रु. ३००००० (रु. तिन लाख) भन्दामाथिकारोबार गर्ने कृषक समूहहरूलाई प्रोत्साहनगर्ने नीतिलिइनेछ साथै गाउँपालिका स्तरमाआवश्यकबोट बिरुवा सहज रुपमाआपूर्ति गर्नकालागिउन्नत स्तरको बहुउद्देश्यीय नर्सरी स्थापनागर्ने कार्य यसै बर्षबाटआरम्भ गरिनेछ ।

५७ स्थानीयउत्पादनबाट कृषकहरूलाई अधिकतमलाभलिई जीविकोपार्जनमा सुधार ल्याउनउत्पादनको भण्डारण, बजारीकरणका साथै कृषि सामाग्रीको सहजआपूर्तिको लागिआवश्यकताअनुसार संकलन केन्द्र, कोल्ड स्टोर, एग्रोभेट स्थापनागर्ने कार्य यसै बर्षबाट शुरुवातगरिनेछ । सो प्रयोजनको लागिनीजि क्षेत्र तथा सहकारीहरूलाई प्राथमीकताका साथ परिचालनगर्ने नीतिलिइनेछ ।

५८ खानेपानी सरसफाइ स्वच्छता, मर्यादितमहिनावारी व्यवस्थापन, घरबारी व्यवस्थापनतथाव्यवसायिकजिविकोपार्जन प्रवर्द्धन कार्यको लागि स्थानीय स्तरमाप्राविधिक स्रोत व्यक्तिउत्पादनतथा परिचालनगर्ने कार्यलाई निरन्तरतादिइनेछ ।

५९ मोहन्याल गाउँपालिकालाई घर भित्रको धुँवा मुक्त गाउँपालिका घोषणाका लागि गा.पा.का प्रत्येक घरमा सुधारीएको चुलो बनाउन प्रोत्साहन गरिने छ ।

६० पूर्ण सरसफाइमा टेवा पुर्याउने कार्यक्रम अर्न्तगत आगामी बर्ष गा.पा. हरेक घरमा चांग निर्माण लागि प्रोत्साह गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

ग.भौतिक पूर्वाधार विकास तर्फ :

भवन, सडक तथा पुल निर्माण तर्फका कार्यक्रमहरू:

६१ गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयका भवनहरू, आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रका भवन तथा विभिन्न विद्यालयका भवनका भवनहरू भुकम्प प्रतिरोधात्मक तरिकाले बनाईने छ ।

६२ जनता आवास कार्यक्रमका लागि संघिय तथा प्रदेश सरकारसंग विशेष पहल गर्ने ।

६३ पुल तथा भुलङ्गपुल निर्माणका लागि सम्बन्धित निकायमा विशेष पहल गरिनेछ ।

६४ वडा कार्यालयका अधुरा भवनहरूलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

- ६५ सडकहरुको स्तरोन्नती गर्नुका साथै सडक मर्मत तथा सफाइका लागि जेसीवी लाइ सहयोग गर्नका लागि दुई ओटा हाइड्रोलिक ट्रयाक्टर र ब्रेकर खरिद गरिनेछ ।
- ६६ मोहन्याल चक्रपथ निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
- ६७ गाउँपालिका भित्र निर्माण गरिने विभिन्न सडक आयोजनाका लागि सडक गुरु योजना **Transport Master Plan** तयार गर्न तथा सडकहरुको निर्माण गर्दा सम्बन्धित कार्यलयहरूसँग समन्वय गरिनेछ ।
- ६८ बहुवर्षिय सडक खण्ड अन्तर्गतका तालबन्ध- कटौजे - खनियाताल, बसन्तागडा -चायाभावर - चोसेकाडा - राक्सा, राजकाडा -चोसेकाडा, सावा- खिमडि -धमकोट , कालापानी -शान्तिपुर, कुइने -ज्यामिरे -माल्चाना र सुगरखाल - सोल्टा सडक निर्माण कार्य अगाडि बढाईने छ ।

सिचाई, नदि नियन्त्रण तथा तटबन्धन तर्फका कार्यक्रमहरु:

- ६९ सामुहिक तथा व्यवसायिक खेतीका लागि कृषक/कृषि समुह तथा कृषि सहकारी संस्थाहरुलाई सिचाई व्यवस्थाका लागि बोरिङ्ग पम्पसेट अनुदान उपलब्ध गराईनेछ ।
- ७० लिफ्ट सिचाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता ।
- ७१ नदिकटान क्षेत्रहरुमा स्थानीय जोखिम नियन्त्रण गर्न दिगो तटबन्धनका कार्यक्रमहरुमा विशेष जोड दिईनेछ ।

उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत तर्फका कार्यक्रमहरु :

- ७२ विद्युत सहकारी संस्थाहरुको आवश्यक अनुगमन तथा नियमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- ७३ विद्युत सेवाको खपतलाई न्यूनतम तथा गृहणीका लागि वैकल्पिक उर्जा तथा सुधारिएको चुल्हो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ७४ गाउँपालिकाको बजार क्षेत्रमा सडक वृत्ति जडान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

सूचना तथा संचार तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु:

- ७५ सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा सर्वसाधारण जनताको सहज र सरल पहुँच तथा सूचना प्रविधिको विकास र विस्तार गर्नका लागि गाउँपालिकाको प्रत्येक वडा कार्यालयमा विद्युत लाईन विस्तार गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।
- ७६ जनतासँग अध्यक्ष कार्यक्रमलाई सूचना प्रवाहका लागि प्रत्यक्ष सार्वजनिक सम्वाद कार्यक्रम निरन्तरता दिईनेछ ।

घ.वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ :

वन तथा वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, विपद व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनिकरण तर्फ नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- ७७ कोरोना भाईरसको नियन्त्रण तथा रोकथामका लागि गाउँपालिकाको एक छुट्टै विपद व्यवस्थापन कोष बनाई आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिने छ ।
- ७८ प्राकृतिक स्रोत र सम्पदाको समुचित सदुपयोग गर्दै दिनानुदिन मासिदै वन क्षेत्रका दिगो वन विकास कार्यक्रम संचालन गरी स्वच्छ हावा, स्वस्थ दिमाग र सभ्य समाज निर्माण अभियानमा जोड दिईने छ ।
- ७९ सामुदायिक वनहरुमा जडीबुटी औषधी खेति गर्नलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ८० एक वन एक नर्सरी, शुद्ध हावा स्वच्छ जीवन कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- ८१ धार्मिक वनहरुलाई प्रोत्साहनमुलक कार्यक्रममा समावेश गरिने छ ।

- ८२ एक वन एक उत्पादन क्षेत्र घोषणा गरी सामुदायिक वन क्षेत्रभित्रको जग्गामा मसलाजन्य विरुवा तथा जडिबुटी लगाई व्यवसायिक खेति प्रणालीको शुरुवात गरिनेछ ।
- ८३ वडा भेलाबाट छनौट भई आएका योजना अर्न्तगत जैविक तटबन्धन कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ जोड दिइने छ ।
- ८४ एक घर असी फलफुल अभियानलाई विशेष कार्यक्रमका साथ लागु गरिने छ ।
- ८५ चुरे क्षेत्रको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनका कार्यक्रममा विशेष जोड दिइनेछ ।
- ८६ सामुदायिक वनहरूलाई स्थानीय सरकार प्रति जिम्मेवार बनाइनेछ ।
- ८७ मोहन्याल गाउँपालिका भित्र रहेका राष्ट्रपति चुरे संरक्षण भित्र पर्ने सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूलाई खारेजी गर्नुका साथै बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्न नदिने ।

ड.संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन तर्फ:

वित्तिय व्यवस्थापन तथा सुशासन तर्फका नीति तथा कार्यक्रमहरु :

- ८८ स्थानीय निकायका स्थायी/अस्थायी/करार, ज्यालादारी कर्मचारीको उचित व्यवस्थापन गरी कर्मचारीलाई कर्तव्यनिष्ठ, जनउत्तरदायी, सेवाप्रति बफादार बनाइने छ ।
- ८९ प्रभावकारी रुपमा सेवा प्रवाह गर्न कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूलाई आवश्यक तालिम तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ९० कार्यालय समयको अतिरिक्त समयमा काम गर्ने कर्मचारीहरूलाई नियमानुसार प्रोत्साहान भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।
- ९१ गाँउकार्यपालिकाको कार्यालय अर्न्तगतका सम्पूर्ण शाखा तथा वडा कार्यालयहरूमा नागरिकको सहजताको लागि नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ९२ गाँउपालिका तथा वडा कार्यालयहरूबाट प्रवाह हुने पञ्जिकरणलाई स्फट्वेयरको माध्यमबाट प्रविधिमैत्री बनाइनेछ ।
- ९३ भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशिलताको नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- ९४ गाँउपालिकाको सेवा सञ्चालनसंग सम्बन्धित ऐन, नियमावली, कार्यविधि, मापदण्ड, निर्देशिका, मार्गदर्शन, दिग्दर्शन आदि तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- ९५ न्यायिक समितिका कामकारवाहीलाई थप प्रभावकारी बनाई वडा स्तरिय मेलमिलाप समिति मार्फत न्यायिक कार्यलाई छिटो र छरितो रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- ९६ राजश्व संकलन तथा त्यसको परिचालन न्यायोचित तथा मितव्ययी बनाइनेछ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम तर्फका कार्यक्रम

- ९७ कामका लागी पारीश्रमीक आयोजनाहरु केन्द्रबाट विनियोजित रकम श्रमिकका लागी र खरीदको आर्थिक दायीत्व स्थानीय तह बाट गरिनेछ ।
- ९८ स्थानिय तहमा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारिको प्रत्याभुति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना संचालन गरि श्रममुलक अयोजना मार्फत समुदायको विकाससंगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभुति गराइनेछ
- ९९ युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना तथा कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना संचालनलाई थप शसक्त रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

- १०० आफ्नो माटो चिनौ, आफ्नै गाउँ बनाऔं स्वल्म्बन अभियान संचालन गरि युवाहरूलाई रोजगारीका अवसर पहिचानमा सहजीकरण गरिनेछ ।
- १०१ बेरोजगार र रोजगारका सम्भावनाको वास्तविकता पत्ता लगाउन रोजगार नक्षांकन कार्य अधि बढाइनेछ ।
- १०२ बेरोजगारहरूको ज्ञान, सिप, योग्यता, अनुभव र बजारको मागका आधारमा आवश्यक पर्ने सिप विकास तालिमको पहिचान गरि सम्बन्धि तालिम केन्द्रमा सिफारिस गरिनेछ ।
- १०३ दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरि आन्तरिक रोजगारिको प्रवर्धन गर्न आवश्यक सीपमुलक तालिमको पहिचान गरि बेरोजगार व्यक्तिलाई तालिम दिइनेछ ।
- १०४ संघ तथा प्रदेश सरकारले ल्याएको रोजगारमुलक कार्यमा अपनत्व कायम गर्दै रोजगारीका क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
- १०५ स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजना गर्न सरोकारवाला निकाय र निजी, सहकारी तथा गैह्रसरकारी क्षेत्रसंग समन्वय र सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
- १०६ युवा तथा शैक्षिक बेरोजगारलाई प्राथमिकतामा राखि स्वरोजगारमुलक कार्यमा संलग्न स्थानीय युवा उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- १०७ श्रम सम्बन्धलाई प्राथमिकता दिदै सार्वजनिक पुर्वाधार निर्माण, कृषि, व्यवसायिक उद्योग, वित्तिय क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
- १०८ रोजगार सेवा केन्द्रको संचालन तथा व्यवस्थापनमा थप प्रभावकारी बनाउनका लागि उचित बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- १०९ भारत तथा बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका,रोजगारी गुमाएका युवाहरूलाई उद्यमशीलता विकास गराउन बिउँ पुजी उपलब्ध गराउने गरि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

६. अनुमानीत आय तथा व्यय :-

सभाध्यक्ष महोदय अब म आ.व २०७७/७८ को आय तथा व्यय को अनुमान पेश गर्न अनुमति चाहन्छु ।

आ.व २०७७/७८ मा आन्तरिक राजस्व, वित्तीय हस्तान्तरण तथा अन्य श्रोतबाट रु ४५,६६,१९,१२०। (अक्षरेपि रु पैचालिस करोड छयासट्टी लाख उन्नइस हजार एकसय बीस मात्र) आय प्रक्षेपण पेश गरेको छु । उक्त राजस्व प्राप्तिका श्रोतहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

आय विवरण

आ.व. २०७७/७८

रु. हजारमा

शीर्षक	आ.व. २०७७/७८ को अनुमान
आय:	४56619.12
राजस्व:	111927.12
आन्तरिक राजस्व	28००
राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम प्रदेश सरकार	2529
राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम नेपाल सरकार	९४066
अन्य आय- गत आ व को अल्या	12532
अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण	303477
नेपाल सरकारबाट प्राप्त	91600
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त	६977
नेपाल सरकारवात प्राप्त ससर्त अनुदान	204900
अन्तर स्थानीय तहबाट प्राप्त	०
जनसहभागिता:	०
नगद सहभागिता	०
श्रम तथा वस्तुगत सहायता	०
समपुरक अनुदान	27315
नेपाल सरकारबाट प्राप्त	१0000
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त	१7315
बिषेस अनुदान	13900
नेपाल सरकारबाट प्राप्त	9०००
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त	4900

उत्त श्रोत तर्फबाट संकलित आयको बाट तपशिल क्षेत्रमा खर्च हुने गरि रकम विनियोजन गरेको छु ।

संकेत नं.	शीर्षक	आ.व. २०७७/७८ को अनुमान
१०	आर्थिक विकास	१७००००००
१०१०	कृषि/पशु अर्धक्ष कृषि आधुनिकरण परियोजना	१५००००००
१०२०	पर्यटन	२००००००
२०	सामाजिक विकास	३५००००००
२०१०	शिक्षा	१२००००००
२०२०	स्वास्थ्य	१२००००००
२०३०	खानेपानी तथा सरसफाइ	४९०००००
२०४०	खेलकुद तथा मनोरञ्जन	११०००००
२०५०	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, द्वन्द्व पिडित र अपाङ्गता, युवा को लागि कार्यक्रम	५००००००
३०	पूर्वाधार विकास	११५००००००
३०१०	स्थानीय सडक, पुल , झोलुङ्गेपुल तथा अन्य पूर्वाधार	५०००००००
३०२०	अध्यक्ष पूर्ण सिंचाई युक्त गाउँ पालिका योजना	३०००००००
३०३०	बहुवर्षिय सडक(कुइने सोल्टा १, कुइने सोल्टा २, फल्याविसौना खण्ड, सिमलि खिमडी सडक, तालबन्द कटोजे खनियाताल र बसन्तगडा चायाँभावर चोसेकाडा राक्सा सडक खण्ड)	३५००००००
४०	वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन कोभिड १९ सहित	८००००००
५०	संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन	४००००००
५०१०	अनुसन्धान तथा विकास	४००००००
६०	मेशनरी (हाइड्रोलिग ट्याक्टर १ वटा खरिद)	२५०००००
61	हरेक जनताको घर उपाध्यक्षको नजर (खर रहित घर)	२५०००००
७०	समपुरक कोष	२५००००००
८०	कार्यालय चालु	४२७१९१२०
९०	ससर्त चालु	२०४९०००००
	जम्मा	४५६६१९१२०

सभाध्यक्ष महोदय

अव म आर्थिक वर्ष २०७७/७८को खर्च तर्फको चालु बजेट पेश गर्न अनुमति चाहन्छु ।

१. कृषि र पशु तर्फ कार्यक्रम तर्फ अध्यक्ष कृषि आधुनिकरण परियोजनामा रु एक करोड पचास लाख मात्र विनियोजन गरेको छु ।

२. पर्यटन विकास कार्यक्रम तर्फ रु बिस लाख मात्र विनियोजन गरेको छु ।

३. लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशिकरण, द्वन्द पिडित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु को लागि कार्यक्रम तर्फ रु पचास लाख मात्र विनियोजन गरेको छु ।

४. गाउँपालिकाको शिक्षा सम्बन्धि समग्र विकासको लागि रु एक करोड बीस लाख मात्र विनियोजन गरेको छु ।

५. स्वस्थ तर्फको समग्र विकासको लागि रु एक करोड विस लाख रकम विनियोजन गरेको छु ।

६. कार्यलय को सम्पूर्ण चालु खर्च तर्फ रु चार करोड सत्ताईस लाख उन्नईस हजार एक सय बीस विनियोजन गरेको छु ।

७. ससर्त अनुदान अन्तरगत कार्यक्रम तर्फ रु बीस करोड उन्पचास लाख विनियोजन गरेको छु ।

८. खेलकुद तथा मनोरञ्जन तर्फ रु एघार लाख रकम विनियोजन गरेको छु ।

यसरी आ.व २०७७/७८ को लागि रु उनन्तीस करोड त्रियानब्बे लाख उन्नईस हजार एक सय बीस रकम विनियोजन गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महोदय अव म आ.व २०७७/७८ को लागि यस गाउँपालिकाको पुजिगत तर्फ विनियोजित बजेट यस सभामा पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. खानेपानी तथा सरसफाइमा रु उन्पचास लाख रकम विनियोजन गरेको छु ।

२. कुइने सोल्टा सडक खण्ड १, कुइने सोल्टा सडक खण्ड २, फल्याविसौना सडक खण्ड,सिमलि खिमडी सडक खण्ड,तालबन्द,कटौजे खनियाताल र बसन्तगडा चायाभावर चोसेकाँडा राक्सा बहुवर्षिय सडक निर्माण योजनामा रु तीन करोड पचास लाख रकम विनियोजन गरेको छु ।

३. गाउँपालिका अन्तरगत अन्य स्थानीय सडक तथा पुर्वाधार, भो.पु निर्माणको लागि रु पाँच करोड मात्र रकम विनियोजन गरेको छु ।

४. अनुसन्धान तथा विकासको लागि रु चालिस लाख विनियोजित गरेको छु ।

५. समपुरक अन्तरगत रु दुइ करोड पचास लाख मात्र रकम विनियोजित गरेको छु ।

६. अध्यक्ष पूर्ण सिचाई युक्त गाउँपालिका अन्तरगत रु तिन करोड मात्र रकम विनियोजन गरेको छु ।

७. जे.सि.वि. सञ्चालानार्थ सहयोगको लागि एक वटा हाईड्रोलिग टेक्टर खरिद गर्न रु.पच्चिस लाख मात्र विनियोजन गरेको छु ।

९. प्रत्येक जनताको घर उपाध्यक्षको नजर खर रहित घर कार्यक्रम अन्तरगत सोलार र टिनको पाता वितरणका लागी **रुपैया पच्चिस लाख मात्र** विनियोजन गरेको छु ।

समग्रमा आ.व २०७७/७८ को लागि पुजिगत तर्फ रु सोह्र करोड तेह्र लाख रकम विनियोजन गरेको छु ।

गाँउसभा सदस्यज्यूहरु,

अन्तमा, मोहन्याल गाँउपालिकाको विकासलाई समृद्धिको मार्गमालक्ष्य उन्मुख बनाउन यति बेला मुलुक कोरोना भाईरसबाट ग्रसित भईरहेको छ । यस्तो संकटपूर्ण अवस्थामा मोहन्याल गाँउपालिकाको छैठौँ गाँउसभा अधिवेशनबाट आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ को निति, कार्यक्रम तथा योजनाहरुलाई प्रभावकारी एवं ढंगबाट संचालन गर्न हाम्रो सामु ठुलो चुनौति सृजना भएको छ । यस्तो महामारी संकटको बेला मैले प्रस्तुत गरेका नीति तथा कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी बनाउन सबैको सहयोग र सहकार्यको अपेक्षा गरेको छु ।

यस गाँउसभा अधिवेशनमा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम निर्माण गर्ने प्रकृत्यामा प्रत्यक्ष तथा परोक्षरूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने गाँउसभाका सम्पूर्ण सदस्य ज्यूहरु, क्रियाशिल राजनितिक दलका मित्रहरु, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि ज्यूहरु, गाँउपालिकाका कर्मचारी मित्रहरु, पत्रकार मित्रहरु लगायत गाँउवासी दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । मोहन्याल गाँउपालिकाको समग्र विकास प्रक्रियामा आजका दिनसम्म म र मेरो सिंगो जनप्रतिनिधिहरुको टिमलाई सहयोग उपलब्ध गराउने संघिय सरकार, सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकार, सहयोगी संघ संस्था तथा निकायहरु, निजी क्षेत्र प्रति हृदयदेखि आभारी छु साथै यस्तै खालको सहयोग सदैव जारी रहनेछ भन्ने ठुलो विश्वास लिएको छु ।

हार्दिक धन्यवाद सहित अभिवादन !!

पुजादेवि बुढामगर
उपाध्यक्ष

२०७७ साल असार १०